

KÜRTÖS

XVIII. évfolyam 12. szám

Közéleti havilap

2020. december

Ára 0,50 EUR

MEGVÁLTÓ KARÁCSONY!

A kereszténység a kialakulása óta eltelt több mint kétezer esztendőben sok változáson ment keresztül. Persze mi csak a saját életünkben történeteket vagy változásokat érezhetjük, ítélni meg igazán, a többi történelem, amit a papír elbír. Ez az év minden bizonnyal azon évek közé tartozik majd az életünk során, bár már jóslásokba ezek után nemigen bocsátkoznék, melyek egyfajta hiányérzetet keltenek bennünk. A kultúrában megszokott ünnepeink, helyi rendezvényeink, életünk megszokott ritmusának ezer meg ezer rezdülése sorra elmaradt a ránk zúduló járvány veszélye miatt. A húsvét csendes, szinte kihalt volt, bár Jézus feltámadásának ünnepe, akit akart, a lelkében megérintett. Szokták mondani, főleg azok, akik nem járnak templomba, hogy az Istent bárhol lehet szeretni, és imádkozni is tudunk akár otthon is, de az Isten hajlékában azért mégiscsak más varázsa van mindannak, amit hitnek, kereszténységnek, vallásnak tartunk. Azután a nyáron egy kicsit kiengedhettünk, de már jelezték, ne igyunk előre a medve bőrére, mert jön a második hulláma a vírusnak, ami talán még az elsőnél is rosszabb lesz. Hát meg is jött, mint a menetrendszerű buszjárat, és a mindenszentek ünnepét, a halottak napját is az ablakokban gyújtott gyertyák világították meg leginkább. Mondták, hogy ne keseregjünk, hiszen gyertyát bármikor gyűjthetünk a szeretteink emlékére, majd bepótoljuk, ha ennek vége lesz. A négy fal közé zárt életünk sok mindent újraértékeltetett velünk. A családot, a barátokat, a közös találkozásokat, de talán legfőképpen az eddigi, a nem tudjuk hová is rohanó életünket leginkább. Az emberiség a fejlődése során elérkezett egy válaszütra. Az összeesküvés-elméletek főleg abból adódnak, hogy nincs elég információ, vagy néha túl sok van. Vezetőink, orvosaink, azok a szakemberek, akikre az életünket is rá kell hogy bizzuk, alkalomadtán egymásnak ellentmondó nyilatkozatokkal és véleményekkel bizonytalanítják el emberek millióit, és a kisembernek kell kiszűrniük, mindebből megtalálniuk a helyes utat, levonni a helyes következtetéseket. Ez szinte lehetetlen, s nem csoda, ha az ilyen helyzetek anarchiát, káoszt szülnék. Az emberek nem hibáztathatók ezért.

Ádvent van. Valami nagy, és mély elcsendesülés kellene most a lelkekben. Valami tiszta remény, hit, valami őszinte szeretet, ami megtart minket a keresztény világ egyik legnagyobb ünnepé, a kis Jézus, a Megváltó születése, a karácsony előtt. De hiszünk-e még annyira mélyen Istenben, hogy ezt a jelenlegi helyzetet úgy tudjuk megélni, mint egy próbatételt. Mert akármilyen furcsának is tűnhet, és milyen jó, hogy ezt a mi generációnk csak hallásból élhette meg, voltak ettől sokkal szomorúbb és szegényebb karácsonyok is, mint amilyen a mostani lesz.

A megszokott komfortérzéseink lehet, hogy megcsorbulnak, de gondoljunk csak bele, milyen volt a XX. század világháborúi, forradalmi, gazdasági

válságai alatt egy karácsony. Nyomor, nélkülözés, éhség, hideg, szétrombolt, lebombázott falvak és városok, a fronton maradt édesapák, fiak és testvérek milliói. Amikor hóban és fagyban, a lövészárkok mélyén, a rideg ágyúcső vagy puska mellett gondoltak haza, a tűzhely melegére. Nekik ennyi jutott akkor. De milyen volt maga, a kis Jézus születése is? Egy hideg istállóban, a szalmával bélelt jászolban, az állatoktól lehelt melegben jött a világra a Megváltónk. Milyen volt az ő világra jövele? Szomorú, de mégis reményteli, mert a csillag megmutatta a pásztoroknak az utat, mely elvezette őket a kisdédhez. Gondoljunk erre, s ha karácsony este a család az asztal köré gyűlik, jusson eszünkbe mindaz a sok gyönyörű és felejthetetlen karácsony, melyet szüleinkkel, nagyszüleinkkel, szeretteinkkel tölthettünk még, s akik már nincsenek velünk, de mindig is ott ülnek mellettünk a meghitt, ünnepi asztal gyertyájának meleg fényében. És örüljünk annak, hogy van még mit az asztalra tenni, és hogy a szeretetért nem kell sehová sem mennünk, egy üzletbe sem, mert az vagy bennünk van, vagy nincs sehol.

Így készüljünk, ezzel a lélekkel az ünnepekre. A szentestét, nem a csillogás, vagy a díszes fa adja, hanem a lelkünk. Amilyenbe öltöztetjük, olyan lesz a fénye. Hiszem, tudom, ez egy igazi, Megváltó karácsony lesz mindannyiunknak. Békés, szeretetben gazdag ünnepeket kívánok minden embertársamnak a Földön! Áldott karácsonyt!

Palócz

*Hegyfelemteljes karácsonyi ünnepeket
és mindenkinek szeretetben gazdag,
boldog, békés új évet
kíván a Kürtös szerkesztősége!*

TERBEGEC - HELYTÖRTÉNET

Említettem a Kürtös egy régebbi számában, írni fogok Terbec történelméről. Közül sincs kész a teljes összefoglalás, sőt, nagyon messze van, hogy azt mondhatnánk: a község történetét ismerjük.

A kutatások során ugyanis tény, hogy mindig felbukkan valami új, eddig ismeretlen, nem hallott vagy látott érdekesség.

Úgy döntöttem, részekre bontom írásaimat, s időnként mindig megjelenik majd a legfrissebb cikk a helytörténettel kapcsolatban. Ennek tükrében, kezdődjön a „mesélés”.

Népcsoportok előfordulása a vidéken:

Régészeti leletek bizonyítják, hogy már az őskor embere megjelent a vidéken. Az éghajlat a mainál valamivel melegebb volt, hiszen óriási kőröndök éltek akkor, amiket az akkori ember a kezdetleges, primitív fegyverekkel levadászhatott. Ezen kívül a valamikori Hont vármegye területén a talaj is szilárd volt, ennek keretében sok célra fel is használhatta. Őserdők borították a tájat, a közlekedés legegyszerűbb és leggyorsabb eljárása a folyókon történt; itt az Ipolyon.

A legelső népcsoport, melyről számos vasfegyver és más szerszámok maradtak fenn, a kelták voltak. Bár zömük a Duna mentén talált otthonra, de számos Ipoly-parti sír is előkerült. Érdekességgel említem meg, hogy a Duna, mint folyónév, tőlük származik.

Őket követték a barbárnak elnevezett népek: markomannok, a velük rokonságban lévő kvádok. Rajtuk kívül itt éltek még a cotin és óz népek. Az ő uralmuknak a rómaiak megjelenése vetett véget. Fokozatosan kiszorították őket, rejtőzködtek az erdőségekben vagy behódoltak.

Még a római korban jelentek meg a szlávok. Több évszázadon át uralmuk alatt volt a Kárpát-medence nagy része, így ez a hely is.

A község neve is szláv eredetű: Terbec (Terebes) a trebež szóból képződött, amely magyar fordításban annyit tesz: írtás. Ha szemügyre vesszük a környezetet, láthatjuk, hogy erdőségekkel körbeölelt völgyben fekszik. A neve magyarázatot adhat arra, hogy a közeli patak (Terbeci patak) mentén írtottak ki területet a letelepedés érdekében. S a szlávok után következtek mi, magyarok, akik megjelentünk a Kárpát-medencében. Ez volt a honfoglalás időszaka.

A községről bővebben:

Terbec első írásos említése 1247-ből származik. Ekkor Trebogoch néven fordul elő. Bár minden internetes portál ezt a dátumot említi, mint a legelső, a kutatás során csupán egy dokumentumot, forrást találtam, amely ezt bizonyítja. Idézet az említett forrásanyagból: „...Az Ipolyon is átkelve, az almafa alatt vannak a határjelek. Innen észak felé haladva a terbeci örvény mellett [iuxta gurgitem Trebogoch] nyugat felé az útig megy, amely mellett határjelek vannak. Innét a már megnevezett folyó mellett felfelé haladva mindenütt határjelek vannak a tölgyfák alatt.” Ez volt az 1247. évi helyzet, amihez viszonyítva az 1400. évi határmegállapítás már jelentős fejlődést, illetőleg változást mutatott...”

1260-ban bukkan fel legközelebb, ekkor Trebogost alakban tüntetik fel. Az ebből az időből származó okiratban arról olvashatunk, hogy IV. Béla két ekényi földet adományoz Vaczik fiainak: Marczel, Bátor, Soph és Hrabor fivéreinek.

1277-ben Terbeczd, 1295-ben Trebeguez néven fordul elő. A község hajdanán Hont vármegye nagyobb falvai közé tartozott. Erről tanúskodik az 1332-1337-ben készített pápai tizedjegyzék, miszerint Chelzer és Trebecz község papja magas tizedet fizetett. Az alábbi olvashatjuk ezzel kapcsolatban: „2

fertóra becsülik, s 3 gs pápai tizedet fizet.” Tehát régi egyházas hely. A régi templomát Szent Péter tiszteletére emelték.

Később 1381-ben olvashatunk róla, ahol feltűnik István neve, már Terbeczi előnévvel. Vagyis ettől a falutól vette nevét a Terbeczi család. Erről a családról is találtam forrásanyagot, ami így szól: „Terbeczi család: 1316-ban Károly király Terbecet Pető fia Kozma fia Dobak comesnek adta, amely adományozást az uralkodó 1323-ban és 1325-ben megerősítette. 1337-ben Drugeth nádor Dobak fiait, Jánost és Miklóst erősíti meg Terbec birtokában. 1345-ben Cseri birtokjával kapcsolatos vizsgálatnál Miklóst mint szomszédot említik. 1370-ben Kékkői György emel panaszt Dobak fia István ellen illésfalvai jobbágyának bántalmazása miatt. Imre nádor parancsára 1373-ban a sági konvent és a váci káptalan folytat vizsgálatot István ellen bizonyos harasztosgyarmati jobbágy elfogása miatt. 1379-ben a Keszyek perlik Istvánt, s e per folyik 1381-ben is. 1385-ben ismét Istvánt idézik Gara nádor elé a harasztosgyarmati jobbágyokon elkövetett hatalmaskodás miatt. 1388-ban Zsigmond király indít vizsgálatot István ellen újabb hatalmaskodások elkövetése miatt. Ebben az évben Luka Pál bünbocsánatot nyer Veres fia Miklós meggyilkolása miatt. Az oklevélben Miklós László nevű fia, azután rokonai: Rufus Mihály fia Miklós, Fábián fia Lachk, Kásásnak nevezett János is szerepelnek. 1390-ben a Keszyek Istvánt gulyájuk elhajtásával vádolják. E perben 1394-ben újabb halasztás történt. 1404-ben István fia Miklós magvaszakadt halálával Terbec a királyra szállott. Az uralkodó Kóváry Pálnak és Kiscsalomiai Valkánnak adományozza, illetőleg ezek Pátnak az uralkodónak való átengedésével szerzik meg. István özvegye és leánya azonban az iktatásnak ellentmondanak, így a Kóváryak 1405-ben csak a nászajándék kifizetése után jutnak Terbec birtokába. 1410-ben Kóváry Pál nevezi már magát Terbecinek. 1417-ben említi Márton leányait, Ilonát és Margitot. Nem ismerjük felmenőit annak a Mihály fia Jánosnak, akit 1433-ban Balázs fia János egykori jobbágy telkébe iktatnak, és 1433-ban, 1435-ben és 1436-ban a Kóváryak ügyvédje, s akit 1438-ban és 1439-ben királyi embernek jelölnek. 1444-ben ismét a Kóváryak képviselője és Kóváry László 1447-ben őt vallja ügyvédjének, s Százdon két jobbágytelket ad neki. 1448-ban ez ellen tiltakoznak, őt említik 1449-ben is. 1495-ben Máté és Kovach Mihályt említik, Gonda Benedeket pedig királyi embernek jelölik. 1497-ben Ipolykeszi birtokjoga feletti vizsgálatnál Mihály tesz valamót.”

1404-ben Terbec néven bukkan fel. Egy 1425-ben kelt oklevélben ezt találjuk: „eccl.b.Pauli et Petri ap. de T.” Azaz a helyiségnek Szent Péter és Pál apostol tiszteletére szentelt temploma volt. E templom papjának a nevét is említi 1447-ben. A középkorból származó okleveleket, regesztákat is olvashatunk a faluval kapcsolatban, akár internetes forrásokból, vagy ha ellátogatunk különböző levéltárakba. Ezek javarészt arról szólnak, hogy az adott korban uralkodó király kit, illetve kiket iktatott be a falu birtokába, de számos pereskedésről is fennmaradtak oklevelek. Sok esetben országbírók vagy királyi emberek jártak el. Jobbágyok és földesurak viszonyairól is szólnak ezek.

A török kortól a 19. század végéig

Ezen két időszak közötti történelemsokról vajmi keveset tudunk. Magyarország a török idők alatti részletes elemzésétől most térjünk el, azt megteszik helyettünk a szakkönyvek is. Itt most konkrétan a faluval kapcsolatos eseményeket szeretném tárgyalni. Időben a 16. és 17. században járunk, az 1550-1670-es évek között. Az egykori Hont vármegyéhez tartozott a falu; a vármegye az 1552 és 1685 esztendő között az Oszmán Birodalom fennhatósága alatt állt, és a nógrádi szandzsákhöz tartozott.

Kevés emlék maradt fenn. Az interneten elérhető elektronikus oldalakon kevés anyagot találtam, viszont annál érdekesebb a megkérdezett személyek elbeszélései a faluban történetekkel kapcsolatban. Elsőként a templomot emelném ki. Adatközlőm, Baki Borbála azt mondta, hogy az akkori templom nem ott állt, ahol a mostani, hanem egy másik dombon, picit távolabb a községtől. Ezzel a templommal kapcsolatban többen is azt mondták, hogy a török időkben rombolták le. Valószínűleg arról a Szent Péter és Pál apostol tiszteletére szentelt templomról van szó, amelyről már beszéltem.

Egy legenda is köthető ehhez a korszakhoz: A falut sa nyargató törökök elől a lakosság vagyont az Aranybánya nevű dűlőbe rejtette el. E hely akkor még erdőséggel tarkított volt. Ezt a legendát a mai napig sokan ismerik. Amikor a rokonoknál jártam Terbegecen, Matocha János és felesége, Manyika (szül.: Jánoska) is meséltek erről nekem. Azt is elmondták, hogy azóta többen is próbálták megkeresni ezt a helyet a jelenlegi lakosok közül, de eddig senki sem bukkant a nyomára. Ma már pincék és szőlősorok uralják ezt a dűlőt.

A törökök gyötrelmei elől az emberek a közeli erdősekbe menekültek. A későbbiekben többnyire a falu birtokosairól találunk írásos említéseket, sok pert tartalmazó levelet.

1727-ben a török időkben elpusztult Szent Péter- és Pál-templomot romjaiból felépítették.

A főbb birtokosok ezekben az évszázadokban: 1760-tól néhány esztendőig Pongrácz László, 1801-ben Lónyay Menyhért, 1831-ben báró Flödnikné, 1844-ben Gyürky Sándor, 1848-ban Okolicsányi János, 1850-től a Würtzler család. Elmondások alapján két kúria is állt a 18. században, melyek mára már nem láthatók. A községről fennmaradtak Mária Terézia úrbéri tabellái. Ismertető: Mária Terézia 1767-ben kiadott rendeletének célja a jobbágyterhek felmérése és egységes szabályozása volt. A helységeket végigjárva, az ún. kilenc pontos kérdőív alapján mérték fel a parasztság helyzetét. A felmérés alapján létrejött úrbéri tabellák tartalmazzák a földesúr, a jobbágyok, a zsellérek nevét, a telkük nagyságát stb.

A tabellából, mely Terbegecre vonatkozik:

1. Géczy Pálné özvegy - telek: 1, terület: 25 hold, 1 jobbágy, zsellér: nincs, házatlan zsellér: nincs
2. Luby Antalné özvegy - telek: nincs, terület: nincs, jobbágy: nincs, zsellér: nincs, házatlan zsellér: 1
3. Plachy György - telek: nincs, terület: nincs, jobbágy: nincs, zsellér: nincs, házatlan zsellér: 1
4. Pongrácz László - telek: nincs, terület: nincs, jobbágy: nincs, zsellér: 4, házatlan zsellér: nincs

Ezen esztendőben Pongrácz Lászlót (1760) találjuk a birtokban, aki a mai templomot építtette.

1773-ban Terbegecz, Terbussowce, 1808-ban Terbegec, Terbussowce alakban írják. Ebből látszik, hogy szlovákok is laktak.

Az első katonai felmérés (1782-1785) is jelöli a helyet.

1816-ban készült egy vízszabályozási térkép, ahol a terbegeci mellett a környező határjelek is fel vannak tüntetve. Részletesen taglalják a Terbegeci-patak szabályozását. A írások, magyarázatok latin nyelven íródtak, mivel abban az időben még ez volt a hivatalos nyelv (a magyar nyelv 1844-ben vált hivatalossá).

A már említett Würtzler család egyik tagja, Vilmos, aki gyógyszerész volt, 1853-ban szerzett földbirtokot itt.

1831-ben nagy kolerajárvány ütötte fel fejét a megyében, a falut sem kerülte el. Az alábbi olvashatjuk erről: „A megye minden lehető megtett, adakozásokat gyűjtött, segélyezett, orvosokat hozatott.... De a csapást elkerülni nem lehetett, a halálozás rendkívül nagy volt, nem ugyan általában az egész megyében, hanem csak némely községekben... némely községben minden 5-ik ember meghalt, mint Terbegecen...”

A második és harmadik katonai felméréseken (1819-1869 és 1869-1887) is szerepel, immár jóval részletesebben kidolgozva, és szerepelnek rajtuk a helységhez tartozó földrajzi, népi elnevezésű kataszterek, erdősek is.

1863-ban Terbegec névként szerepel. A 19. század vége felé találunk olyan dokumentumokat, ahol részletesen fel van tüntetve az adott település lakosságának nemzetisége, vallása, születési helye, sőt, foglyitörzskönyveket is olvashatunk. Ezek alól Terbegec sem kivétel. Itt született 1898. július 8-án Gerő Ernő (születési nevén: Singer), zsidó származású kommunista politikus, a Magyar Dolgozók Párjának (MDP) első titkára, több miniszteri tárca betöltője.

(Folytatjuk)

Jánoska Mátyás

PVT konferencia - felhívás

2019. április 27-én „Palóc konferencia“ valósult meg Balassagyarmaton, melynek témáját az alábbiakban ismertett öt kérdéskörre adandó válaszok alkották. A konferencia résztvevői az írásban vagy szóban válaszadók, ill. érdeklődők voltak. A konferencia az idén július végén és augusztus elején a Felvidéken megvalósuló VII. Palóc Világtalálkozó népszerűsítését is lett volna hivatva szolgálni, mintegy felvezetni. A világtalálkozó a vírusjárvány miatt nem valósulhatott meg, de jövőre, ha a körülmények engedik, újból kitűzzük megvalósítását Felvidéken, Ipolyszécsénykén. Így akaratlanul is hosszabb időt kaptunk egy alaposabb felkészülésre. Felvetődött a gondolat, hogy a kérdésekre való válaszadásra szólítsunk meg és kérjünk fel minél több embert, hogyan is vélekednek ma erről a népcsoportról. A beérkezett válaszokat - a válaszadók beleegyezésével - egy füzet sorozatban tennénk közzé a válaszok mennyiségétől függően. A jövőbeni világtalálkozón a kiadványok hozzáférhetővé lesznek mindenki számára.

A kérdések:

1. Kik ma a palócok?
2. Mi a véleménye a Palóc Világtalálkozó(k)ról?
3. Mit tehetnénk a palóc öntudat felébresztéséért, felemeléséért, megbecsüléséért?
4. Mi változna és mi lenne jobb a mai életünkben, ha mindenki, aki palóc, palócnak vallaná magát?
5. Ki - mi árt ma a palócoknak?

A kérdésekre adott válaszok terjedelme ne haladja meg a két gépelt oldalt. Kérjük mellé csatolni a válaszadó teljes nevét, lakhelyét, végzettségét, foglalkozását, életkorát (szül. évét), a válaszadás dátumát, és amit még esetleg fontosnak tart. Továbbá kérjük jelezni, hogy beleegyezik válasza publikálásába és a kért adatok feltüntetésébe. Az anyag megérkezését visszaigazoljuk. A válaszokat kérjük legkésőbb 2020. december 30-ig megküldeni.

Mindezek felvállalása után várjuk az anyagok kizárólag elektronikus úton való eljuttatását a következő e-mail-címre: csemadokntv@gmail.com

A szervező bizottság nevében:

Balogh Gábor, a Csemadok NTV elnöke

Megszépült az ipolybalogi alapiskola épülete

Köztudott, hogy az iskola több mint pusztaszép díszlet, amely a tanítás-tanulás tevékenységét szolgálja. Az épület használói, látogatói, de még a külső szemlélőkkel is folyamatosan „kommunikál”. Üzenetei beépülnek a tanulók és szülők iskolával és tanulással kapcsolatos elképzeléseibe, megalapozzák a neveléssel-oktatással kapcsolatos viszonyulásukat. Az iskola üzen továbbá annak a településnek is, ahol elhelyezkedik. Sugallja, hogy mennyire fontos a jövő nemzedékek kibontakozása, hogy milyen környezetben képzelhetik el fejlődésüket, hogy számít-e, épít-e a helyi közösségek, hagyományok megjelenésére az iskola nevelőmunkájában. Az iskola lehetőséget adhat továbbá a pedagógusoknak arra, hogy olyan környezetben dolgozzanak, amely hívja a tanulókat és a szülőket a közös munkára, és amely otthonos, egyénre szabott, de a közösséghez tartozást is kifejező teret biztosít a tanuláshoz.

Az ipolybalogi iskola múltban kivívott jó hírnevét, úgy érzem, az elmúlt években, igazgatóságom tíz éve alatt is sikerült megtartanunk, öregbítenünk. Az elmúlt öt évben ismét sikerült előre lépünk, a korral haladva fejlődünk. A nagy pályázatunk 2015-ös sikeres befejezése után iskolánk számára egy újabb, a Szlovák Köztársaság Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériuma által hirdetett pályázati lehetőség körvonalazódott, mely sikeres pályázati szerződés 2018-ban került aláírásra, és így megnyílt az út újabb 102 567,77 eurós támogatás lehívására, amelyből a vissza nem térítendő támogatás összege 97 439,38 €.

Az iskola homlokzatának felújítására és a lapos tető csapadékvíz elleni szigetelésére már évek óta vártunk. Mindezt fontosnak tartva Ipolybalog Önkormányzata ismét pályázatot nyújtott be a közoktatási intézmények infrastrukturális fejlesztésére, az alapiskola épületének külső felújítására. Az idén siker koronázta fáradozásukat. A sikeres pályázatnak köszönhetően az önkormányzat és az iskola közel 105 000 eurót épített be. Ezt az összeget iskolánk épületének homlokzatjavítására, a falak külső szigetelésére és festésére, valamint a lapos tető hőszigetelésére és vízhatlanná tételére fordította. Felújításra került a villámhárító rendszer, külsőleg az épület lábát is szükséges volt javítani, több mint 200 m internetes kábel és kábelcsatorna került beépítésre, mivel ezek a tetőn futottak ezidáig, így új zászlótartó, korlátok, ereszek és új csatornarendszer is került a felújított épületre. Új ablakok kerültek a kazánházra és az öltözőre is.

Itt szeretném megköszönni az önkormányzatnak, Ing. Bálint

A pályázatban a laboratórium teljes felújítása szerepel, ahol a biológiai és kémiai szaktanterem kap majd helyet, továbbá a jelenlegi 8. osztály tanterme alakul majd át fizikai szaktanteremmé. Az informatikai szaktanterem interaktív vetítőt és multifunkciós nyomtatót kap majd, a műhely pedig több didaktikai segédeszközzel és szerszámmal bővül. A pályázat futamideje két év, de az adminisztrációs buktatók miatt a pályázat zárása a 2021-es évben várható.

Az ipolybalogi alapiskola új épületét 1964-ben adták át. A tágas, tornateremmel, sportpályákkal és medencével rendelkező, jól felszerelt modern iskola az elmúlt 56 év során több átalakuláson ment keresztül. Az öltözők felett a tornatermi részleg egy szinttel bővült, igaz, még ki nem használt helyiségekkel. A nyílászárók cseréje is megvalósult az elmúlt években, és tágas parkoló is létesült az iskola előtti parkban. A konyha feletti megemelt tetőszerkezet alatt egy hatalmas tér várja még a beépítést.

Péter polgármester úrnak, valamint a kivitelező cég ügyvezető igazgatójának, Varga Gábornak és munkásainak a gyors és szak-szerű kivitelezést, valamint a felújítás során nyújtott minden-nemű segítségüket.

Sikeres pályázat a Bethlen Gábor Alapnál

Pályázatunkkal az Ipolybalogi Ipolyi Arnold Alapiskola szakköri tevékenységének palettáját szerettük volna bővíteni, mégpedig a meglévő és évek óta eredményesen működő lövészszakkör munkáját és lehetőségeit kibővíteni egy hagyományos, ősi magyar fegyvernemmel, a tradicionális magyar íjászáttal. Ennek, a már a honfoglalás előtti korban is ismert fegyvernek és használatának megismerése szorosan kapcsolódik iskolánk helyi tantervéhez, hiszen ősünk életmódja, a hagyományok megismertetése és ápolása, elődeink történelmének ismerete eddig is fontos volt számunkra, olyannyira, hogy ezt az iskolában külön tantárgy, a regionális nevelés keretében tanítjuk diákjainknak.

csatlózik össze, és mutatja be ezáltal nemcsak a tradicionális fegyvert, ill. a mai értelemben vett sportot, hanem tanít, látókört szélesít, önfegyelemre és kitartásra nevel. Pályázatunk megvalósítására 500 000 Ft-os támogatásban részesültünk.

Az íjakat és az eszközöket már megrendeltük, és reményeink szerint tavasszal, a járványhelyzet kedvező alakulása esetén iskolánk diákjai ki is próbálhatják azokat.

Az írásban felsorolt, iskolánkat érintő beruházások csak

A hagyományok ápolása és megismerése persze túlnő a tanórai kereten, többféle programmal egészítjük azt ki. Ezek közé tartoznak pl. a hagyományos mesterségek megismerése, kézműves-foglalkozások a tanulók számára, különféle, az ősi magyar életmódhoz, ill. harcmódorhoz tartozó bemutatók - így pl. a Röth Imre lovasíjász bemutatója, Baranta-bemutató stb. S mivel a lövészszakkör tevékenységével összefügg egy újabb fegyvernem megismerése, amely ráadásul honfoglaló elődeink harcmódorával ismerteti meg az érdeklődőket, szeretnénk ehhez a tevékenységhez tradicionális magyar íjakat, nyílvevőket, tegezket, vesszőfogókat (céltáblákat), lövőkesztyűket és alkarvédőket vásárolni. Ezáltal reméljük, még vonzóbbá tudjuk tenni a szakkör tevékenységét, bár az eddig is nagyon szép eredményekkel büszkélkedhet, hisz diákjaink járási, kerületi szinten számtalan helyezést, díjat, országos és nemzetközi megméretetesen pedig tisztes helytállást tudhatnak magukénak. A hagyományápolás és sport, amely az egészséges életmód egyik alappillére - és iskolaprogramunk másik alapköve - itt kap-

fokozzák és erősítik iskolavezetői munkám fő célkitűzéseit: az oktató-nevelő munka színvonalának további fejlesztését, javítását, az innovatív oktatási módszerek megerősítését, a szülőkkel kialakított eredményes munka további gazdagítását, a falu önkormányzatával való jó együttműködés további megtartását és fejlesztését, valamint az iskola sportpályáinak, úszómedencéjének és egyéb létesítményeinek felújításában való aktív részvételt az iskola diákjainak és a falu igényeinek, elvárásainak megfelelően.

Ing. Molnár Barnabás, iskolaigazgató

Ipolybalogon is járt a Mikulás

December 6-án este az önkormányzat jóvoltából az ipolybalogi gyerekeket is meglátogatta a Mikulás, és mindenkit egy kis csomaggal ajándékozott meg...

Egy elfeledett ásványvízforrás újra életre kel - Bemutatjuk a zsélyi sósári források történetét

A gyógyvizű forrásokat már az itt élő avarok is ismerték. A sósári fürdő kádfürdőként működött.

A Nagykürtösi járásban található Zsély községben egykor festői környezetben egy ásványvízforrás volt. A hely rövid idő alatt közismertté és -kedvelté vált. Az idő múlásával azonban a környék ápolása abbamaradt, a hely leépült.

Egy jószívű zsélyi szépkorú mindezt nem tűrhette, hiszen úgy vélte, hogy a helyet, természeti kincseket értékelni kell, így munkához látott. Hamarosan belátta azonban, hogy annyi a munka, hogy azt egyedül nem bírja. Ezért elszánt társaival együtt megalapították a Sósári Források Polgári Társulást. S azóta is elszántan haladnak céljaik megvalósítása felé.

Sósár történetéről, a polgári társulás kezdeteiről és mindennapjairól, valamint az ottani rendezvényekről Andrea Belová alelnök asszonyt faggattuk.

- Milyen célok vezérlik a Sósári Források Polgári Társulás működését?

- Polgári társulásunk célja a család átfogó támogatása, a személyiség testi és lelki fejlődése a keresztyény értékek szellemében, melyek társadalmi, kulturális és sporttevékenységek által beteljesülést lelnek. Lelkes csoport vagyunk, akik úgy döntöttek, hogy visszaadjuk az egykori Sósár fürdőhelynek a kulturális formáját.

- Mit kell tudni a forráshelyről?

- A már részben megtisztított és a nagyközönség számára megnyitott terület két kúttal büszkélkedhet, amelyekből ásványvíz szivattyúzható, tűzrakásra kijelölt hely, felújított pince és színpad, fából készült pavilon található, mint a múltban. A hely lehetőségei és légköre azonban jóval több lehetőséget rejt. Ezeket szeretnénk kiaknázni és az emberek javára bemutatni.

- Mi az a „Sósár“ valójában?

- A nagykürtösi járásbeli Zsély korábbi hírnevét a községhez tartozó Sósár-fürdőnek köszönheti, amely a múlt század elején erőteljes fejlődésnek indult. Ekkorra a tágabb környék számára is népszerű pihenő- és mulatóhelyé vált.

- Milyen volt ez a hely valójában, tudni erről valamit?

- A korabeli képeslapok szerint a fürdővendégeket 20 férőhelyes szállás várta, a gondozott parkban élvezhették a

pihenést. Sétautak, padok és egy tekepálya is volt. A parkbeli étteremben cigányzene szólt. A fürdőszézon május elsejétől szeptember végéig tartott. Az itteni, kezdetben kettő, majd négy ásványvízes forrás vizét használták ivóvízként, mozgásszervi, idegrendszeri, emésztési és ízületi betegségek kezelésére.

- A víz gyógyhatását mióta ismerik?

- A gyógyvizű forrásokat már az itt élő avarok is ismerték. A sósári fürdő kádfürdőként működött. A Zichy család uradalmához tartozott, a XIX. század 30-as éveiben alapították, és a fürdőben 3 kutat létesítettek. A fürdő épülete mellett lévő forrást gránittal rakatták körbe, az ebből folyó vasoxidtartalmú savanyúvizet üvegekbe töltve távoli vidékekre is elszállították.

A fürdőket csak mesterségesen, melegítéssel lehetett langyosítani, és az orvos rendelete szerint a mindenkori fürdőkádba kevertették a kellő gyógyvíz mennyiségét. Az orvosok erősebbnek állították ezt a forrást, mint azt, amely Hallban, Felső-Ausztriában létezett. A 19. század első felére tehető az akkori fürdőhelyeken az Anna-bálok szervezése, amelyek a fürdési idény csúcspontját jelentették.

- Ilyen Anna-bált Önöknél is tartottak?

- Persze, ebben a sósári fürdő vezetése sem akart lemaradni, és a fürdőhely rekonstrukciója alkalmából, 1880. július 25-én tartották itt az első Anna-bált. Levéltári dokumentumok, például nyomtatott meghívók bizonyítják, hogy a sósári Anna-bálok jeles vendégek részvételével a későbbi években is folytatódtak, egészen a múlt század 30-as éveinek közepéig. Számos esetben színelőadásokat is tartottak a fürdő szabadtéri színpadán.

- Mi(k) a hely érdekessége(i)?

- Sósár - Slanisko a Nagykürtös borútjához kapcsolódó területen található. Lehetőség van gyógyforrások használatára, valamint kerékpározásra. Ennek a területnek a történetét az Avar Kaganátus befolyásolta az 550 - 850 közötti években. Ezer évvel később gyógyfürdői tevékenység és sóbányászat indult a 19. század első felében, uradalmi

szórakoztatás a 19. és 20. században. A szocializmus korszaka a 20. század első felében, valamint az 1973-as nagy tervek végül azonban nem valósultak meg.

- Milyenek voltak az ásványvízforrások?

- Az egykori Sósár fürdő területén négy ásványvízforrás található, amely szénsavas, földes besorolású, magas glaubersó-tartalommal. Jelentős mennyiségű kén, vasat és kisebb mértékben egyéb kationokat és anionokat tartalmaz. 1879-ben megerősítették a víz gyógyhatásait, ennek köszönhetően az izületek betegségeit, a mozgásszervi rendszert és a poszttraumás állapotokat kezelték.

- Idővel a fürdőhely eléggé leépült, nem volt, aki környékét gondozza. Mikortól kezdődött ez az állapot?

- A második világháború éveitől kezdve észrevehetően romlott a fürdőhely állapota. Nem korszerűsítették, elhanyagolták. 1947-ben konfiskálták a fürdőt, 1950-ben a dolgozók üdülőközpontjává vált. A szocializmus időszakában először pionírtáborként működött, később a beszercebányai autóközlekedési vállalatot szolgálta oktatóközpontként. A 80-as években hidrogeológiai vizsgálatokat végeztek itt, 1985-ben tervezet is kidolgoztak a fürdőhely felújítására, de végül semmi sem valósult meg a tervekben.

Teljesen elárult, benőtte a gyom, a szép parkerdőt pedig sűrű bozót csúfította el. Sajnos a későbbi évek, évtizedek sem hoztak érdemi változást a fürdőhely életében, és tovább tartott az elhagyatottság a rendszerváltás követően is, egészen 2016-ig. A lelkes lokálpatriótát, a zsélyi Kuris Pált régóta foglalkoztatta a gondolat, miként lehetne újjáéleszteni Sósárt...

Egy elfeledett ásványvízforrás újra életre kel - Bemutatjuk a zsélyi sósári források történetét

- *Miért jött létre végül a társulás?*

- A lelkes alapító lokálpatrióta, Kuris Pál a nagykürtösi járásbeli Zsély faluban él. A múltban csalódottan és szomorúan nézte a gyógyforrások közelében található illegális személtlerakót. Szoros kapcsolatban állt ezzel a környezettel, gyermekkorához és fiatalságához kapcsolódott, nagyszülei és szülei 1944-től 1972-ig dolgoztak a fürdőben. Nem volt szíve Sósárra nézni, mivel a természet leértékelődött. Ezért úgy döntött, hogy csinál valamit.

Felkereste a terület tulajdonosát, amely a Zólyomi Autóbusz-közlekedési Vállalat volt. Az akkori igazgató nyitott volt, és segítséget ígért. Kuris Pál írásbeli nyilatkozatot és hozzájárulást kapott a benőtt gyom, sűrű bozót megtisztításához, a kutak helyreállításához és javításához, valamint pavilon építéséhez. Neki látott a munkának, és megkezdte a terület tisztítását. Körülbelül egy hónapnyi munka után rájött, hogy a munka meghaladja egy ember erejét, és a falubeli barátaihoz fordult segítségért. Velük, mint más természetbarátokkal, megalapította a Sósári Források Polgári Társulást.

- *Meddig tartott a fürdőhely területének rendbetétele?*

- E társulás tagjai az elmúlt 2 - 3 évben rengeteget dolgoztak az egykori fürdőhely területének kitisztításán. Többek között renoválták a vízforrásokat, visszaállították a sétányok egy részét, sőt padok, asztalok és faragott díszítőelemek kerültek a parkba. Alapítványok és szponzorok által szerzett összegekből sikerült a tönkrement szabadtéri színpadot is felújítani, hogy a jövőben nagyszabású kulturális rendezvényeknek is helyet tudjon adni.

- *Hány taggal működnek?*

- Társulásunk már több mint hat éve működik, 2014 elején kb. 9-10 taggal kezdte meg a működését, és évről évre többen vagyunk.

- *Ízelítőt mondott az elvégzett munkálatokból. Mi mindent sikerült elvégezniük?*

- Ez alatt a hat év alatt sok mindent

sikerült létrehozunk: két lugast felépíteni, belekezdünk a régi színpad újjáépítésébe, pétanque-pályát, a régi pincét és a szabadtéri színpadot újítottuk fel.

- *Hogy emlékeznek vissza, milyen volt az első közös munka?*

- Valamikor 2014 márciusában az első brigádon mintegy 31-en voltunk, sikeresen elkezdtük a társulás legelső fázisát. Takarítás közben páran szóltak, hogy hogy is nézett ki valamikor a Sósár területe, milyen szép volt ott, egész tavasztól ősziig zajlott az élet. Sokan jártak oda fürödni a kádas fürdőbe, és nyáron pedig híres Anna-bálokot tartottak. Sőt, kihangsúlyoznám az egyik beszéd részét: „Amikor mi is fiatalok voltunk, hogyha ezek a fák mesélni tudnának.” Az elmúlt időszakban nagyon sok brigád volt megtartva, hogy mostani állapotába kerüljön ez a gyönyörű hely, melyet nagyon sokan látogatnak most is.

- *Milyen rendezvényeket tartanak?*

- Az elmúlt négy évben próbáltuk ki-csalogatni az embereket a szabadba. Gyermeknapot szerveztünk, évről évre nagyobb részvételnek örvendő bográcsgulyásfőző versenyt, pétanque-versenyt. Ezenkívül május 8-án megemlékeztünk a világháború elesetteiről egy kis énekeszenés-táncos programmal a gyerekek részéről, utána táborúzzal és kolbászsütéssel, szórakozással fejeztük be. Júniusban Péter-Pál napi vigadalmat - szórakoztató műsort - rendezünk. Júliusban pedig - 51 év után ismét - a híres Anna-bál került megrendezésre. Az idei nyáron meglátogatott minket Ján Mičovský mezőgazdasági és vidékfejlesztési miniszter. Nyár végétől pedig péntekenként népszerű lemezlovasok várják sósárba a zene- és tánc kedvelőket.

- *Milyen sikere volt a júniusi Anna-bálnak?*

- A retró attribútummal rendelkező nulladik évad július 25-én este, a szabad égbolt alatt lett megtartva. A Fénix zenekar szórakoztatta a részvevőket. A vezető szavakat Černík Erzsébet, a polgári társulás elnöke mondta a felújított színpadon. A színpad fontos szerepet ját-

szik a környéken zajló különféle társadalmi-kulturális tevékenységek szervezésében. Az elnök asszony bevezető szavai után a táncparkettet profi táncosok nyitották meg. A szabadtér és a színpad retrószelemben volt díszítve a kiállításoknak köszönhetően, amelyeket az egyesület tagjai hoztak otthonról. A frissítőkről nemcsak a meghívott vendéglátók gondoskodtak, hanem az egyesület tagjai kiváló bográcsgulyást főztek, és házi készítésű limonádét készítettek.

- *Milyen okból látogatott el Önökhöz a miniszter?*

- A találkozóra 2020. július 31-én került sor. Ján Mičovský népes kísérettel érkezett. Délután ósláv szokás szerint kenyérrel, sóval és ásványvízforrásunk ivóvizével fogadtuk a földművelésügyi minisztert. A fogadtatás után a társulás tiszteletbeli tagja, Ing. arch. Laura Dräxler és a Roland Obertin, BA igazgatóságának tagja prezentáció formájában mutatták be a fürdőkomplexum történetét és jelenét. Ezután a miniszter meglátogatta magát a komplexumot, megvizsgálta az erdőpark terepét, és megköstölta a forrásunk vizét. Volt egy kis megvendéglés és informális megbeszélés, melyen Ing. Ján Mičovský, CSc. értékes szakmai és emberi tanácsokat, ismereteket, tapasztalatokat és útmutatásokat nyújtott, amelyeket a jövőben felhasználunk azokban a lehetőségekben, amelyeket ez az oázis kínál számunkra.

Kiemelte az egyesület alapítójának, valamint más tagjainak és barátainak a kreatív erejét és szívélyes munkáját. Megerősítette elképzelésünket, miszerint az ember csak a kreatív közös önzetlen emberi munkában találja meg céljainak kiteljesedését.

- *Mik a társulás céljai a közeljövőt illetően?*

- Nyitottak vagyunk különféle elképzelések felé, amelyek a természetnek és nekünk, embereknek kedveznek.

- *Köszönöm a beszélgetést. Sikeres munkát kívánunk Önöknek!*

- Köszönjük.

Laky Erzsébet

Fényképek: Foto Nagy / Sósári Források Polgári Társulás

Mivel 2020-ban járásunkban, Ipolyszécsénykén került volna sor a VII. Palóc Világtalálkozóra, ezért lapunkban minden hónapban egy oldalon ezzel a témával, azaz a palócsággal foglalkozunk. Az írások szerzője a szécsényi Kubinyi Ferenc Múzeum igazgatója, Limbacher Gábor, aki a téma szakavatott ismerője. Cikksorozatunk nem titkolt célja, hogy népcsoportunkat, a palócokat, tulajdonképpen saját történelmünket még jobban megismerjük.

Ádám és Éva tésztáblól gyúrt alakja, köztük alma, föléljük magasodó boróka karácsonyfával, Rimóc

Amikor a Jóisten teremtette a világot, kezdetben a Földön sötétség honolt. De nem hagyta ennyiben, hanem teremtő erejű beszéddel szólt: „Legyen világosság!” És lett világosság. Teremtett hozzá a Jóisten időt is, hogy legyen időnk. És lett időnk, éves időnk, ami Őt idézi. Őt idézi, mert az éves idő körös idő, végtelen. Végtelen, mert egymásba olvadó évek vég nélküli egymásutánja. Végtelen, mert egyetlen évben is benne van a Mindenség. Benne van a Minden-ség a kozmikus történésekkel, a Hold járásával, a Napfordulókkal és nap-éj egyenlőségekkel, az ünnepekkel, az ünnepek és a hétköznapok együttesével. Amikor a fény utoléri a sötétséget, az a tavaszi napéjegyenlőség (III. 21.). Ezt követő holdtölte utáni vasárnap a Fény diadala, húsvét, az ösbűnből való megváltottságunk ünnepe. A nyári Napforduló (VI. 21.), amikortól a fényesség csökkenni kezd, Szent Iván, azaz Keresztelő Jánosnak, az Úr útja előkészítőjének az ünnepe, aki Jézusra mutat. Az őszi nap-éj egyenlőség (IX. 23.) ünnepe Szent Mihályé (IX. 29.), aki majd a végítélet végrehajtója, a világosság és sötétség, jó- és rosszcsелеkedeteink mérlegelője. Azután jó az év megújulása, a Nap születése (XII. 21.), ünnepe a karácsony (XII. 25-26.).

DERENGŐ ADVENT - CSILLAGOS KARÁCSONY

Öltöztetős betlehem Gyöngyöspatáról

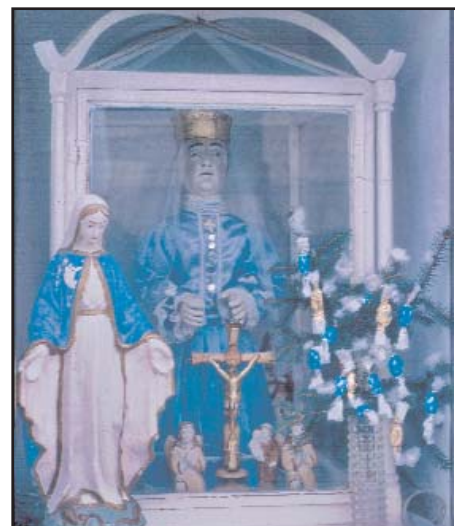
Nagy eredményekre, jóságra, boldogságra csak úgy juthatunk, ha fölkészülünk, gyakorolunk. A sportban sincs győzelem edzés nélkül. A Nap megújulását, az Örök Nap, Jézus születését, a Karácsonyt sem élhetjük meg, csak, ha rákészülünk, ha kilendülünk hétköznapi-ságunkból, ha megnyílunk és megtisztulunk. Ennek edzésideje az advent. Valamikor hat hétre terjedt ki, s kezdődött Szent Mártonnal, hazánk, Pannónia szülöttjének ünnepével (XI. 11.). Nem véletlenül. Ő, aki a rászorulóknak odaadta palástja felét, valójában mindazon részét, amivel ő rendelkezett, mert fele a császáré. Az irgalmas szeretet szentje, Krisztusra, karácsonyra mutató. S jó Szent Erzsébet, hazánk másik nagy szülöttje, aki a női irgalmas szeretet példaképe. Hasonlóan adakozó szent Miklós is (XII. 6.), aki minden örökségét szétosztotta a rászorulóknak, és egy zacskó arany ajándékozásával megmentette az elszegényedett nemesember lányait a rossz étellel való jövedelemszerzéstől. Jézusra mutató élet. Jönnek az ókeresztény szent szüzek, Katalin (XI. 25.), Borbála (XII. 4.) és Luca (XII. 13.), akik életükkel a tisztaságot, Éghez való hűséget tanítják nekünk.

Karácsonyi asztal, Ipolyszőg

Év vége utal a világvégére. Katalin és Borbála kiérdemelte, hogy valaki az ő nevükben hittel fordul Krisztushoz, megmenekül a sújtó ítélettől.

Az utóbbi századokban advent már Jézus négy adventusa, négy eljövelele szerint alakul: 1. Jézus megszületik a Földre, 2. beszáll szívünkbe, és megtérít bennünket, 3. eljő érettünk halálunk óráján, és 4. eljő végül megítélni minket. E négy hét, négy hangsúly szerinti advent nyitó szentje András apostol (XI. 30.), aki elhívta öccsét, Pétert, hogy legyenek az Úr tanítványai. Mi is hívást kapunk. A következő nap szentje Eligius, aki a germánokat hívta, térítette Krisztus egyházába. Xavéri Szent Ferenc (XII. 3.) ázsiai népek misszionáriusa, aki fölszította a szíveket Jézus, az Istenember szeretetére. Ott van december nyolcadika, ami-

Máriácska karácsony ünnepén a káponkában, Szanda

kor Szent Anna, a Paradicsomból kitaszító ősi vétek áteredése nélkül, szeplőtelenként foganta az Istenszülő Szűz Máriát. A kegyelem és a malaszt ünnepe. S ott a legsötétebb nap (XII. 21.), Tamás

A megváltó kinszenvedéséről álmódó kis Jézus

apostol ünnepe. Tamás nem hitte Jézus feltámadását, csak, ha meglátja és megérinti a feltámadt Krisztus sebeit. A hitetlenség napja. De azé a hitetlenségé, amely képessé válik a hitre, amelyben megszületik a Fény.

(Folytatás a 9. oldalon)

Az évkör szakralizálása, betlehemezés,
Hollókő

Advent. Magyar eleink az adventtal kezdődő új év első vasárnapján sajátos, de lényeglátó módon Jézus királyként való jeruzsálemi bejövetelét ünnepelték. Krisztus a századok Királyaként, az idő Uraként vonul be az új egyházi évbe, hogy a Vele tartóknak békét és boldogságot hozzon. Szintén magyar és közép-európai fejlemény az adventi roráté.

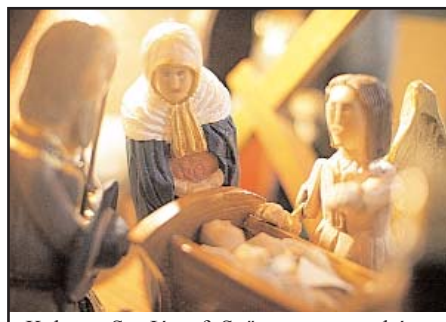

A kis Jézuska számára aranyat hozó király - betlehemi részlet

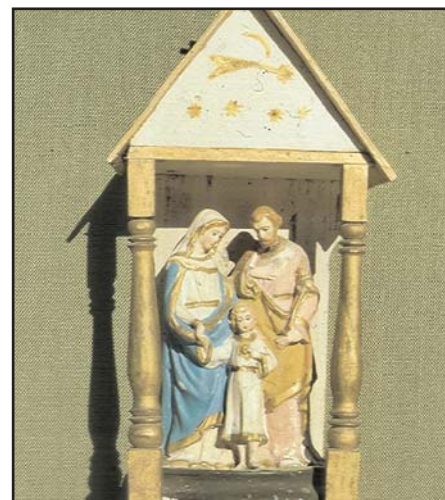
A kis Jézusnak furulyázó pásztor - betlehemi részlet

akik mondták: „Heverő legyen tyúkjok, lúdjak, / bornyazzon meg tehenjek, / csikózzon meg lovok, / fiazzon meg aszszonyok, / vas legyen fazekok, / cin legyen tányérjok. / A lánnak szép mátkát, / a legínnek azok szerint. / Dicsértessék a Jézus Krisztus!” Mondták és cselekedték is: mondókájuk után a lucázók leheveredtek a földre, hogy biztosan heverő legyen a tyúk és a lúd. Majd a háziasszonytól pénzt, diót, almát vagy aszalt gyümölcsöt kaptak. Ez az ajándékozás, illetve ajándékbán részesülés is több a hétköznapi jelentésénél, beleilleszkedik a jövő év teremtésének folyamatába. Legyen az ember adakozó az új esztendőben, illetve részesüljön a Teremtő ajándékaiban. A leányok is részt vettek e teremtésben a maguk módján: a 12 napot arra használták föl, hogy mindennap beleharaptak egy piros almába. A megmaradt darabot aztán elvitték magukkal az éjféli misére, és az a legény, aki útközben megszólította a lányt, az vette majd feleségül. Adventben a palócok bőjtöltek, külön-

Kalapos Szt József, Szűzanya, angyal és a Kisded - betlehemi részlet, Zsély

sen Ádám-Évaker (XII. 24.), s csak akkor ettek, amikor a betlehemivel azonosuló csillag az égen föltűnt. Mindezt azért, hogy a kis Jézus valóban megszülessen számukra. S hogy legyen hol megszületnie, szénát és szalmát tettek be a karácsonyi asztal alá. Tettek oda gazdasági eszközöket és terményeket is, hogy a születő Jézus csodája a következő év gazdasági sikereit is biztosítsa. Mátra-vidéki palóc falvakban az asztal alá „Mária teknőjé”-nek nevezett alkalmatosságot raktak, nyilván a kisded Jézus paraszti szokás szerinti fekvőhelyéül. Ebbe aztán ételmaradékokat tettek a koldusok és szegények számára, mert amit felebarátjuknak juttatnak, azt Jézusnak adják a közismert bibliai vonatkozás szerint. Nógrádsípeken az asszonyok és a lányok a karácsonyi vacsora alatt valamilyen vasdarabot tettek a lábuk alá, hogy a következő esztendőben a munkavégzéshez olyan erős legyen a lábuk, mint a vas, hogy a kelés, a törés és egyéb nyavalya kerülje el. A születéssel való egybeesés okán az ünnep csúcspontja az éjféli mise ideje. Szécsényi monda szerint minden nagykarácsony éjszakáján, amíg a város

Szent Család betlehemi csillaggal, angyalokkal, Szandaváralja

templomában éjféli misére harangoznak, a közeli Kerekdomb teteje hatalmas robajjal kettéválik, és kincsekkel teli barlang lesz láthatóvá belsejében. Ekkor a természetfeletti világot elválasztó határok elmosódnak. Az átváltozott ember Jézus születésekor aztán transzcendens érzékelésre jut. Meghallhatja, hogy az istállóban még a jószágok is beszélnek, és dicsőítik Teremtőjüket, almafa alatt állva pedig megnyílik az ég, és látni az örvendező angyalokat. A megszentelő szent idő képes újra támasztani bennünket bajainkból, válságainkból, elidegenedettségeinkből, és az öröm, boldogság, szeretet alanyaivá avatni.

A Magyar Királyság és államiség is karácsonykor, Krisztussal született meg. 1000. december 25-én helyezték a Rómából hozott koronát nemzetünk első királyának, a később szentté avatott István fejére. Ezzel a szertartással született meg a keresztény Magyar Királyság, mely Szent István államszervező és térítő munkájának köszönhetően később sikeresen vészelte át egy évezred megpróbáltatásait és kataklizmáit.

Ipolybalogi betlehemezésők

Derengjen advent, fényes csillaggal, csillogjon karácsony az egész Palóc-földön, az országhatár mindkét oldalán, és hozzon egészséget, szeretetet, boldog új esztendőt!

Dr. Limbacher Gábor
Kubinyi Ferenc Múzeum

Lássunk, ne csak nézzünk!

Az elmúlt hetekben máson sem gondolkodunk, mint, hogy vajon az idei adventünk és karácsonyunk milyen lesz, vajon szabad lesz-e ezt és azt, vajon a hangulata, a varázsa meglesz-e? Holott napnál világosabb, hogy nem, nem lesz! Ha ugyanazt várom, mint ami eddig volt, akkor az nem lesz meg! Mert már régen nem azok a körülmé-

nyek és a lehetőségek. És mert más lett, az még nem jelenti, hogy lehetetlen, hogy ez adjon valamit. De vevő vagyok-e arra, amit ez a megváltozott advent adni tud? Emberek milliói éltek már meg ennél sokkal drámaibb adventeket és karácsonyokat úgy, hogy nekik az is tudott adni valamit. Ehhez pedig az kell, hogy a jelenben éljünk! Hiszen „nem tudjuk, hogy mikor jön el az idő“. Az idő az mindig most van! Nem majd lesz, hanem most van itt az idő. Most van itt az idő! De mihez, mire?

Ahhoz, hogy felfedezzem a jelen pillanat súlyát és fontosságát az kell, hogy nyitott szemmel legyek jelen az életben. És fontos, hogy ne csak nyitott szemmel legyek jelen, és nézzek ki a fejemből, hanem lássak is. Mit jelent az, hogy ebben az adventban látni akarok?

A roráte miséknak van egy igen mély üzenetük: most nem látom, nem látom tisztán, dereng valami, de ezek csak körvonalak, valakinek a kontúrja. És felerősödik bennünk a vágy, hogy látni akarom. A látáshoz így közelség kell és érzés. Közelebb kell menni a titokhoz, és érezni kell azt.

A fizikai közelség a korlátozások miatt olykor lehetetlennek látszik. És? Hát pont arról beszélünk a fiatal szerelmeseknek, hogy ne merüljön ki a közelség a fizikai közelségben! Lehetünk egymáshoz tapadva, de közben lelkiekben fényévekre egymástól. De most, a covidos adventben meg kell tanulnunk sokkal közelebb lenni egymáshoz lelkiekben, mint fizikailag. „Engedj közelebb!“ - de ne csak fizikailag, hanem lelki távolságokat kell megszüntetni! De nem csak ember és ember között, hanem Isten és ember között. Vágyjak közel lenni Istenhez! Hogy lássam is!

Az igazi látáshoz pedig érzélem is kell! Más dolog valamit nézni és látni! Mennyi ember mellett elmehetek úgy, hogy nézem, érzékelem, hogy ott van, de nem látom. Ne vanília- és fahéjillatot keressek az érzékszervekkel, hanem az érzést a látással is javíthatom.

A látáshoz kell a tűz is. Belső is nélkülözhetetlen, de a külső sem utolsó szempont. Meggyulladtak adventi koszorúnkon a gyertyák. Tüzet csiholtunk, hogy lássunk. „Mert sötétben járunk, hajnalra várunk“ - de addig marad a tűz, a gyertya fénye. De nemcsak külső tűz kell, hanem belső is! Van-e még bennem bármilyen belső tűz? Ezt kell felszítani, mert ha ez nem lesz, akkor karácsonykor sem látom meg azt, akiről karácsony szól! Mi hoz bennünket még tűzbe? Adventben meg kell fogalmaznunk! Vigyázatok és virrasszatok - avagy lássunk és virrasszunk!

Balga Zoltán

Betlehemi történet

Az adventi koszorú égő gyertyáinak lángjai ugrándozva ropták táncukat legkisebb unokám, a hároméves Bálint szembogaraiban, a gyermek rezdületlen szempillával hosszan nézte a lángokat. A tiszta gyermeki arc átszellemült, mintha csak a nagy tudós fizikus tételét lenne hivatva bizonyítani e késő délutáni órában: „a fény misztérium, isteni jel“, a szép és ártatlan kisgyermeki tekintetből olvasni lehetett Newton további gondolatát: „a fény forrása a legfelsőbb Értelem, aki meghatározza a természet törvényeit és a célszerűség rendjét“.

1948-ban Morvaföldről, öreg bácsi alkotásaként vásárolt betlehem - Zsély

Romlatlan minden kisgyermek tekintete. Szent Ágostontól véve, Deodatus, Isten ajándéka. Epiphania Domini! Az Úr eljövele. Ünnepe az első századokban január 6-ra tették. Ez a nap Jézust a jászolban meglátogató „háromkirályok“ ünnepe is. János megkereszteli Jézust, itt hangzik el az emberi fül számára hallható szózat is az Atyától: Ez az én szeretett fiam! Hitünk örök aranyfedezete!

Hármas ünnep.

Sok víz lefolyt azóta a Jordánon.

Most december 25-én ünnepeljük Jézus születésnapját. A negyedik században változott a dátum. December 25-e a görög-római birodalomban a Győztes Nap volt, a Sol Invictus, amikor a sötétséget legyőzi a világosság. Hosszabbodnak a nappalok, fogy az éjszaka, növekszik a fény. Karácsony ünnepére meglevenednek a fények. Életünkre ragyogó, sokatmondó fények. Betlehemet a felhőkön túlról, szokatlanul erős fény világította meg a történelmi időkben. Qirinius volt ekkor Szíria helytartója. Hatalmas volt a Római Birodalom! Erős és legyőzhetetlennek hitt legfőbb ura a császár, Octavianus az „isteni“ előnevet kapta. Neve is megváltozott ezzel. Caesar Augustus lett. Nagyravágyó, költekező, de egyben sikeres hadvezér is. Kell a pénz a Birodalom fenntartására, a pazarló életvitelre. Könnyen jön a döntés. Adóztassuk meg a Birodalomban élő embereket. Főleg a tartományokat Vae victis! Jaj, a legyőzöttek! Írjuk hát össze az embereket, vegyük számba őket, mire számíthatunk.

Betlehemi történet

József is elindul Máriával, áldott állapotban lévő feleségével Názárethből, Galilea földjéről. A Júdeai Betlehembe mennek. /Galileának is van Betlehem nevezetű települése/. József, Dávid ivadéka Júdeában illetékes az összeírást illetően. A távoli Keletről is elindul három ember. Kik ők? Hová mennek? Miért mennek? Három ember, Babilóniából jövet, az Evangélium lapjaira is rákerülnek. Máténál is, Lukácsnál is. Babilónia nyolcszáz évvel korábban a tudomány városa. Mózes könyve szerint el is pusztul. Meglakol, hogy magukat Istennel akarták egyenlővé tenni. Babilonból érkező három ember a bűnös, beképzelt elődök szerény és okos utódai. Ismerték a csillagászatot, a matematikát. Ismerték a prófétákat, ismerték jövődőléseiket is.

Elindultak a próféták szellemi útját járni. Elsősorban az asszír Bileámét /Bálám/ aki megüzente a világnak: „Csillag kél fel Jákobból, jogar sarjad Izraelből“. Milyen csillag kél Jákobból? A tudós ember utána megy a dolgoknak!

Babilóniában sokat tudtak az ég fényességeiről, a csillagokról, az éjszaka lámpásairól. Babilon poros levegőjű térségében a zsidókat fogságba hurcoló félelmetes király, Nabukodonozor befejezi az Etemenanki, a csillagvizsgáló legfelső, hetedik emeletének építését. Aranyozott szentélyt alakít ki benne Marduk istennek. A harmincméteres dombra emelt épület kilencven méter magas. Százhusz méter magasságból nézve már tiszta az égbolt az azt vizsgálóknak. Kellenek az információk a királynak az álmok megfejtéséhez. A babiloni mágusok - talán Marduk isten papjai - nem csak a csillagászat tudományában jeleskedtek, de ismerték a próféciákat is. Sőt! Dániel próféta velük együtt élt a királyi udvarban, mint főmágus. A király, Nabukodonozor által kitüntetett és szeretett ember volt zsidó létére. Babilónia - a tárgyalt időszakban - a világ - mai értelemben vett - Houstona volt, mint most nekünk az amerikai űrközpont, vagy mint az orosz Bajkonur.

Csillagászati számítások és a próféták szavai nyomán elindul hát három ember napkeletről, hogy szemtanúi legyenek egy nagy király születésének. A csillagok járása nagy király születését ígéri, a fényes csillagutat kell követni, hogy a király születésének helyszínére érjünk - velük a babiloni mágusok.

„... a csillag, melyet napkeleten láttak, vezette őket.“ Ezt írja Máté Evangéliumának 2,1 -12 szakaszában. Babilónia messzire van Jeruzsálemtől. Hegyek, völgyek, dombok, folyók és síkságok válto-

gatják egymást Tevekaravánok alakítják a kereskedelmi útvonalakat. Jó ezeket követni, mert egyedül járva pórul járhat az ember. Sokféle nyelven sokféle beszéd hangzik. Valós és kitalált rémtörténetek váltják egymást. Nem kis izgalmat okoznak ezzel.

És eltűnik a csillag is, amit követnek! Elvesznek a tájékozódási pontok, kétségektől kísért út lesz a horizont. Pedig éppen most lennének ezek a legfontosabbak. Időre mennek! Jeruzsálem, Júdea fővárosa királyát, Nagy Heródest kedveli a császár. Gyorsan híre megy az idegenek érkezésének, akik egy születendő király helyét keresik. Fülébe jut ez Heródesnek is. Gyorsan dolgozik a besúgók serege. Megretten a zsarnok király a hír hallatán. Hát nem lehet soha megnyugodni a trónkövetelőket illetően? Pedig most végeztette ki két fiát az edomita és zsidó származású anyjukat, az ő feleségét, akit valaha szeretett. Gyertek majd vissza - mondja Heródes a vándoroknak - ha megtaláljátok ezt a nagy királyt Szeretnék majd én is elmenni, hogy hódolatomat fejezzem ki neki - hazudja ravasz képpel. A három ember útja Betlehem felé tart. Nincs ez messze a fővárostól, csak olyan nyolc kilométerre talán, déli irányban. Váratlanul újra látják az eddig követett csillagot, melyet szülőföldjükön figyeltek meg először, annak esti felkelésében. Határtalan öröm lesz úrrá rajtuk. A csillag, melyet eddig követtek, mögöttük van, majd megelőzi őket, és az ég egy pontján megáll. Betlehemre veti fényét, majd visszafordul.

Három babiloni ember megilletődve áll a Jézus bölcsőjeként használt jászol mellett. Hát ez a nagy király, akit keresnek? Hogyan érték ide? Ismerték az ég vándorainak koordinátáit. Tudták és megfejtették a próféták üzeneteit, hogy király születik Júdeában. Ebben a „balhész“ országban, annak egy kicsi városában. A fény útját követték. És a sugallatot, melyet Istentől kaptak. Három király lett a nép hitében a három babiloni emberből. A világos bőrű Gáspár a fehér embert, a barnább Menyhért az ázsiait, a fekete Boldizsár Afrikát jelképezi. A Nagy Király, a Föld minden lakójának megváltására született meg a betlehemi istállóban.

De mi hát ez a titokzatos csillag, mely megjelent az ég boltozatán, aztán eltűnt az ember szeme elől. Kepler és mások tudásában van a megfejtés. A Napnak kilenc bolygója van. Nincs önálló fényük, a Nap fényét verik vissza. A mi Földünk a harmadik bolygó, a Naptól való távolságot illetően. A Jupiter és a Szaturnusz az ötödik és a hatodik. Ezek királyi boly-

Morvaföldről, 1948-ból való betlehem, Zsély

gókként vannak számon tartva, még az istenek korából. A nap körül keringenek a bolygók - mint tudjuk. A Jupiter és a Szaturnusz pályája bizonyos időben egybeesik, a két bolygó együtt áll, úgynevezett konjunkció jön létre.

A tárgyalt időben, Jézus születésének idején is így történt. Ekkor e két bolygó a Halak jegyében állt, és a születés idejének környékén a Zodiákus /Állatöv/ fényképének a csúcsát foglalta el. Ez rendkívül éles fényt eredményezett. Ez vezette a mágusokat, akik a csillagászat törvényeit összevetették a próféciákkal, Isten sugallatát is elfogadva jutottak el Betlehembe, a földre szálló Isten emberi testben való megszületésének tanúi lehetnek. Ha szokatlan is, de nem rendkívüli jelenség a Jupiter és a Szaturnusz konjunkciója, együttállása.

Látható volt ez 33 évvel később is, Jézus halálakor, de ekkor már e két bolygó nem a Halak, hanem a Kos jegyében volt. Ez kevésbé erős fénnel járt, és rövidebb ideig is tartott.

Nem üstökös volt a betlehemi csillag, nem is egy új szupernóva vagy más, ami azóta az emberek fantáziáját izgatta. Az egyházatyák szerint a Betlehem fölötti csillag a Messiás Csillaga volt, és nekünk éppen elég ez ahhoz, hogy az igazi fény megjelenésébe, Jézus megszületésébe helyezzük hitünket, éljük életünket. Az ég és Föld törvényei Istentől valók. Ő határozza meg mindennek idejét és módját. Soha nincs ez fordítva. Istenben nincs homály, benne minden új fényt kap. Karácsony szent ünnepére világítsa meg lelkünket is a betlehemi csillag valódi fénye, Jézus Krisztus születése.

Adjon minden igaz embernek boldog karácsonyt, Isten- és emberszeretettel megnyilvánuló szép ünnepet.

Ezt kívánom nektek igaz, felebaráti szeretettel.

Gódor András c. egyetemi docens, ny. polgármester, a dányi népiskola elnöke

KARÁCSONY AZ ÖREGOTTHONBAN

Advent első hetében beszélgettem az öregotthon tágas társalgójában a nyolcvanas éveinek közepén járó Magdi néni-vel, aki ötödik karácsonyát fogja tölteni a minden kényelmet biztosító intézmény falai között.

- Azt kérdezi, miért kerültem ide? Sohasem gondoltam volna, hogy öreg napjaimat itt fogom tölteni. Sajnos, nem maradt más választásom, mert egyedül maradtam.

- *Miért? - vetettem közbe.*

Némi gondolkodás után így folytatta: - Tíz évvel ezelőtt meghalt a férjem, egyetlen fiunk az ezredforduló tájékán jobb megélhetés reményében a családjával együtt kiment Londonba. Úgy tervezték, hogy néhány év múlva, miután anyagilag összeszedik magukat, hazatérnek. Gépészmérnök végzettségű fiunk és a menyem is, aki egészségügyi nővér, nagyon jól el tudtak helyezkedni végzettségüknek megfelelő munkakörben. Végül is úgy döntöttek, megvárják kint a nyugdíjkorhatárt. Egyetlen fiuk, vagyis az unokám angol lányt vett feleségül, született két gyermekük, akiket csak fényképről ismerek.

- *Milyen gyakran járnak haza a fiaék?*

- Évente kétszer, tavasszal és ősszel. Kezdetben az unokám is jött velük, de

amióta megnősült, csak egyszer volt itthon, bemutatni a feleségét.

- *Látogatják Magdi néni a rokonai?*

- Mivel nekem nem volt testvérem, és a férjem is egyetlen gyerek volt, nincs népes rokonságunk. Van két unokahúgom, akik hasonló korúak, mint én, és már nehezen járnak, azért időnként telefonálunk egymásnak. A fiam viszont minden héten felhív, érdeklődik az egészségi állapotom felől, és biztat, hogy tartsak ki hazajövetelükig. Születésnapomra, névnapomra és karácsonyra csomagot küld nekem. Különféle vitamintablettákat, kávét, teát, édességet, de küldött már pulóvert, törülközőt, zoknit, mikor mit.

- *Magdi néni, ne haragudjon, hogy megkérdem, annak idején nem akartak több gyermeket vállalni?*

- Hát, hogy is mondjam... - tűnődött el egy pillanatra. - Amikor megszületett a fiunk, még gazdálkodók voltunk. Nagy-gazdáknak számítottunk a faluban, mert sok földünk volt. Reggeltől estig a földeken dolgoztunk, szántottunk, vetettünk, arattunk, kaszáltunk. Állataink is voltak, a lovakon kívül tehenek, juhok, malacok. Szóval mindig volt mit csinálnunk. Aztán jött a szövetkezetesítés, és mindenünket be kellett adni a közösbe. A

férjem elvégezte a traktoros tanfolyamot, és mindvégig traktoristaként dolgozott a szövetkezetben. Én kezdetben a kerteszetbe jártam dolgozni, később elvállaltam a fejőnőiséget, onnan mentem nyugdíjba. Világ életemben szerettem dolgozni a szövetkezetben meg otthon, a hához tartozó jókora nagy kertben is. Meg is volt mindenünk, amire szükségünk volt. Elsők között volt a faluban televízió, mosógépünk, hűtőszekrényünk, sőt személyautó is.

- *Magdi néni, milyen a karácsony az öregotthonban?*

- Mit mondjak, szépnek szép, hangulatos, karácsony másodnapján misét tart a plébánus úr az otthon lakóinak... Hiába vagyunk mi itt egy nagy család, ha hiányoznak belőle a távolban élő szeretteink: gyerekeink, unokáink. Gondolatban velük vagyunk, meg bizonyára ők is velünk vannak, felhívják bennünket telefonon, elhalmoznak jókívánságaikkal, de ezek nem pótolják a személyes együttlét örömet. Meglepődik, ha azt mondom, alig várom, hogy elmúljon a karácsony? Mert jobban szeretem itt a hétköznapiakat, mint az ünnepeket...

Bodzsár Gyula

Ajtó mögé zárt segítség

Amikor az ember jót cselekszik, akaratlanul is jobba válik. Főként karácsony közeledtével tapasztalhatjuk, hogy megnyílik szívünk, és késztetést érzünk segíteni bajban lévő embertársainknak, akik egyébként az év többi napján is rászorulnak.

A segítség egyik gesztusa, ami igazán csupán pár pillanatot igényel az embertől, és pénzbe sem kerül, a kupakgyűjtés.

Emlékszem, régebben, amikor egy célszemélynek gyűjtöttünk kupakokat, egy okos, körülbelül 6 esztendőes gyermek megkérdezte csillogó szemével: „Miért nem segítenek előbb, és utána összegyűjtjük a kellő mennyiségű kupakot?!“ Még ma is összeszorul a gyomrom, ha eszembe jut, mire összegyűlték a kupakok, már sajnos nem volt szükség rájuk...

Talán emiatt is őszintén örültem, amikor láttam kis falunkban időset és fiataalt, ahogy a kihelyezett szív formájú gyűjtőhelyre vitték a gondosan összeszedett kis, színes kupakokat... a szív pedig csak telt és telt.

Egy őszi napon, amikor tudomást szereztem róla, hogy egy családhoz sürgősen kellene nagy mennyiségű kupakáradat, bátorkodtam megkérdezni a kompetens személyeket, tudják-e már, hová mennek a kupakok? Mondták, már Magyarországról felkeresték őket, és odaigérték.

Megköszöntem a választ, és jeleztem, hogy semmi baj, hisz az a lényeg, hogy valaki segítséget kap.

Másnap láttam, már zsákolták is a kupakokat, már akkor feltűnt, hogy csupán félig szedték ki a szív belsejéből a tartalmát, több mint a felét ott hagyták. Nem értettem, mi okból tették ezt, hisz ha őszintén segíteni szeretnék, úgy gondolom, az utolsó kis sarokba szorult kupakot is kiszedem. Én hiszek a csodákban, ezért bevalom, kicsit bizakodtam, hogy esetleg felajánlják a többi nem kevés felmaradt kupakot... Itt már megbícsaklott a nagy jótetteklám számomra, amitől több havilap is hangos volt...

A véleményem megtartottam magamnak, és igyekeztem minden ismerőst mozgósítani, hogy ha csekély mennyiséget is, de azért küldeni tudjunk. Tovább nem is foglalkoztam a dologgal, egészen egy novemberi napig, amikor is arra hívták fel a figyelmem, hogy a kupakok hol vannak „elbújva“, akkor nem hittem a fülemnek, amikor pedig szembesültem a valósággal, elhíhetik, hogy aztán a szememnek sem..!

A kiszedett kupakok egy kietlen plébódében árválkodtak és árválkodnak azóta is vödörbe és dobozba „csomagolva“ a szerszámok társaságában... Gondolom, jelen helyzetben mindent meg lehet magyarázni a kialakult járványhelyzettel... bármennyire is igyekszem, valahogy akkor is sántít a dolog.

Mindent nem lehet a járványra fogni, ha pedig valamit képviselek, mint ahogy a jó cselekményről szóló hír megjelent már az októberi számban, és ott is múlt időben fogalmazva, akkor tessék ezt álszentség nélkül betartani!

Emlékszem a gyűjtésre való nagyon tömör felhívásra is: „Ami neked szemét, az másnak remény!“

Hát cselekedjen mindenki ennek tudatában, hogy ne legyen a reményből félredobott szemét!

Egy csalódott lakos

Könyvajánló

Könyvajánlónkban karácsony közeledtével, talán még nem késő, olyan könyveket szeretnénk bemutatni, melyek ajándékként való beszerzése, eljuttatása az ajándékozotthoz nem fog csalódást okozni egyik félnek sem. Az ajánlott könyvek mindegyike más-más stílust képvisel, ezért a szélesebb olvasóréteg számára ajánlott.

Az első könyv egy csodálatos album, amely Csallóközünk szépségeit mutatja be Görföl Jenőtől, aki már több értékes művel mutatta be szülőföldünket. A második könyvnek is társszerzője, amely a Szepesség középkori templomait mutatja be értékes építészeti stílusával, freskóival, szobraival. Mindkét könyv gyönyörű felvételeket tartalmaz. A harmadik könyv is aktuális, hiszen idén száz éve a trianoni országcsontvátnak. Sok könyv jelent meg erről, a számunkra fájdalmas eseményről, ez a könyv azonban mégis más. Emberközelbe hozza az évszázados történeteket időrendi sorrendben haladva egészen a maig, rengeteg képpel véleménynyel és írással. A negyedik könyv egy kicsit a közelmúlt politikai világába visz vissza bennünket, amely Gorbacsov révén hatalmas változásokat hozott világunkban.

Görföl Jenő: **Tündérvilág, az én Csallóközöm**

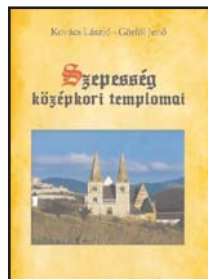
A bevezetőben Kovács Lászlótól olvashatjuk: Ma a Csallóköz egy jellegzetes nagytáj, mely mai állapotában a Duna legnagyobb szigete. Területe 1813 négyzetkilométer. Északkeleten a Pozsony alatt kiszakadó Kis-Duna határolja, mely Gútánál egyesül az északról dél felé folyó

Vág vizével, s innen Vág-Duna néven folyik tovább délre Komáromig, ahol ismét egyesül a délnyugat felé folyó Nagy-Dunával, amely délről zárja be a Csallóközt, s választja el az egyébként teljesen azonos adottságokkal rendelkező Szigetközről.

A Csallóköz névre sokféle népi magyarázat van. Miért nevezik Kukkonának, hogy csak egyet említsünk? A tatárok elől a nádasokba húzódó magyarok közül egy bátrabb elment, hogy kikémlelje: elvonult-e már az ellenség. Váratlanul azonban tatár lovasok bukkantak fel előtte, s ő úgy megjedte tőlük, hogy még a búvóhelyen is, ahová hanyatt-homlok futott vissza, sokáig csak annyit tudott mondani, hogy „kukk, kukk”. Ezért gúnyolták a csallóközieteket kukkónak. A történet folytatását és a Csallóköz rövid átfogó történelmét és jelenkorát az olvasó megismerheti a könyvből, a 220 oldalon át a szebbnél szebb színes felvételekről.

Kovács László - Görföl Jenő: **Szepesség középkori templomai**

A Szepesség a történelmi Magyarország és a mai Szlovákia egyik legszebb tájegysége. Benépesítése a 10. és 11. század fordulóján kezdődött az ottani északi, szepességi országkapu katonai ellenőrző népeinek ideköltöztetésével. A Szepességet a 15. század közepén a husziták kerítették hatalmukba. A 16. században, a török hódoltság korában a Szepesség addig szinte kizárólag német ajkú lakossága közé az ország más részeiből nagyobb létszámú szlovákság települt. A Szepesség az esztergomi egyházmegye része volt a Magyar Királyság megalapításától, 1000-tól 1776-ig, a szepesi püspökség megalakulásáig. A Szepesség egyházi és társadalmi életében jelentős szerepet töltöttek be a szerzetesrendek. Ezek a szerzetesrendek a templomépítésben is közreműködtek, különösen azonban a művészi kialakításában, a falfestészetben, az oltárok állításában. Páratlan könyv, kréta-papíron, több mint 130 oldalon. Értékes könyvajándék lehet.

Szárász Miklós György:

Fájó TRIANON

A 2019-es kiadás változatlan utánnomása
a trianoni békeszerződés 100. évfordulóján

Azt mondjuk, Trianon, és lesütjük a szemünket. Vajon miért? Hiszen a békekötés megszületésének, törvénybe cikkelyezésének pillanatától tudjuk, hogy Trianon igazságtalan béke volt. Tudták azok is, akik tető alá hozták. Tudta és tudja mindenki. Idestova száz éve nehéz, szomorú, megalázó magyarnak lenni a Kárpát-medencében. Vagy a fejünkre húznak, vagy szép eszmékkel tömik be a szánkat. Bízni másokban - szomszédban, ellenségben lett jó barátban, szép eszmékben és ígéretes jövőben - ez nemigen szokás a nemzetek kapcsolatában. Mindenki bizalmatlan a politikában. Óvatos, sőt harcias. Mert ez a természetes, ez a kötelességünk önmagunkkal szemben. Sőt, ez a logikus.

A könyv Trianon közvetlen előzményeinek és hatásainak kronológiája az első világháború utolsó hónapjaitól napjainkig, majd 200 oldalon képekkel és szöveggyűjteménnyel, melyet a szerző irodalmunk legjobbjainak írásaiból válogatott össze. A könyv szövegei Trianonról szólnak, a revízióról, a veszteségről és a felelősségről, az igazságtalanságról és az öngyilkos ostobaságról.

Zolcer János:

Gorbacsov titkai

Az ember, aki megváltoztatta a világot
Beszerezhető az Ipolybalogi Községi Hivatalban is.

Zolcer János ipolybalogi születésű tévéproducer 2000-ben elhatározta, hogy egy nagyon ismert személyiség - Mihail Gorbacsov, a Szovjetunió utolsó vezetője - közreműködésével bemutatja az 1985-1990-es évek legfontosabb politikusait. A könyv keletkezéséről ezt olvashatjuk.

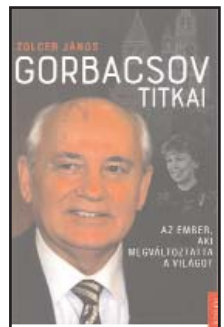
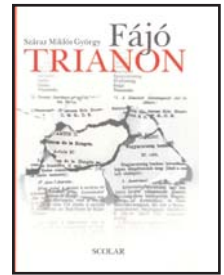
„A filmforgatás során közvetlen, személyes kapcsolat alakult ki közöttük, amely már húsz éve tart. Sokszor, sok helyszínen, sokféle helyzetben találkoztak és sokat beszélgettek. Zolcer János lejegyezte, amit hallott és látott, majd az írások gördülékenysége kedvéért némileg kiszínezte a történeteket. Így született meg a szerző által kitalált új műfaj, a dokumentummese, amely a résztvevők által előadott igaz történeteken alapul.

A szerző 35 történetben meséli el a hatalom egykor „szigorúan titkos” dolgait, működési mechanizmusát a Szovjetunióban és a világban. Első kézből megszerzett információkat, Gorbacsov által elmesélt igaz háttértörténeteket. Azokat a „titkokat”, amelyeket ilyen formában még senki sem mesélt el róla. Sőt, így még ő sem mesélt önmagáról.”

A szerző vallomása: Ajánlom a könyvben leírt igaz történeteket azoknak, akik hisznek abban, hogy mások példájából is erőt tudnak meríteni az önmegvalósításhoz. Ajánlom továbbá azoknak, akik kíváncsiak a hatalom működésének kulisszatitkaira; az emberre, aki történelmi eseményeket idézett elő, és történelmi fontosságú döntéseket hozott: miért és hogyan tette meg ezeket?

A könyvben QR-kódok találhatók, amelyekről további információk, fotók és videók nyithatók meg. Használja okostelefonját, és feltárul Ön előtt Mihail és Raisza egyedi világa; hallgasson meg egy dalt, melyet Gorbacsov gyakran énekelt szeretett feleségének.

Összeállította: Balogh Gábor

Ipolykeszi „MIKULÁS“

A Mikulás úgy döntött, hogy Ipolykeszin december 5-én megkezdje az ajándékozást. 14.00 óra-

kor vonattal érkezett községünkbe, mellyel körbejárta falunkat.

Kellemes zene mellett látogatta meg a gyerekeket, akik kitörő

örömmel fogadták a piros köpenyes, ősz szakállú kedves MIKULÁST...

S.A.

Tél a kertekben

A téli hónapok időszaka a pihenés és a tervezésé, ilyenkor a legtöbben számot vetnek, milyen volt az éves termés mennyisége, minősége, és ennek fejében gondolják ki, hogy mihez kezdenek majd a következő évben. Még elég sok idő van tavaszig, de szerencsére lehetnek fagymentes, napos, kellemes időszakok, amikor bizony jólesik kimozdulni a szabadba. Az ilyen napokat mindenképpen ki kell használnunk, irány a kert, és végezzük el azokat a dolgokat, amiket szükséges.

A fák ápolása

Télen eltávolíthatjuk az úgynevezett fattyúvesszőket is, amiknek az a jellegzetességük, hogy általában a felkopaszodott, vastag vázágakon alakulnak ki, sűrűn egymás mellett. Ezek árnyékolják a koronát, rengeteg tápanyagot vesznek el, és sosem hoznak gyümölcsöt. Éppen ezért érdemes ezeket a vesszőket legalább 20-25 centiméteres távolságra kiritkítani, a megmaradókat pedig 10-15 centiméterre visszametszeni. Ezzel elérhetjük, hogy tavasszal megjelenjenek rajtuk az oldalhajtások, a következő évben a virágrügyek és a termés - ez a módszer egyébként alkalmas a fiatalításra is. Fontos, hogy a gyümölcsfák koronaalakító, valamint fenntartó metszését még ne végezzük el, csak a száraz ágakat vágjuk le, ezzel csökkenthetjük a gyümölcsfák tavaszi metszésénél előforduló munkák számát.

Télen, hidegebb időszakokat követően jól látszódnak a régi, valamint az új fagysebek is, érdemes ezeket egy éles késsel kifaragni az élő szövetekig, majd sebvédő géllal bekenni. A sebkezelés elmulasztása rossz meglepetéseket okozhat, ugyanis a le nem zárt szöveteken át számos vírusos, illetve gombás fertőzés megtámadhatja a fát. A nagyobb sebek sajnos évről évre egyre nagyobbodnak, ha pedig nem végezzük el a sebkezelést, akkor a szabadon maradt rész elkezd korhadni, a helyén odú jön létre, ami a fának nem jó, a madaraknak annál inkább. A sebvédő gélekkel kapcsolatban érdemes tudni, hogy nem annyira idő- és vízálló, ezért a sebek kezelését még tavasszal is meg kell ismételni legalább kétszer, de inkább háromszor.

A téli konyhakert nem nyújt valami szívdertítő látványt. Nagyjából üres a terület, nem nő és nem terem semmi. De valóban igaz ez? Nézzük csak, milyen növények vannak, amiket télen is kint hagyhatunk, és akár szedhetünk is!

A zöldpetrezselyem igazi túlélő típus. Gyakorlatilag még a hó elolvadása után is új életre tud kelni a régebbi vetés - márpedig nincs finomabb köret a friss petrezselyemmel készült krumplinál. Ugyanilyen télálló fajta van póréhagymából is, de a kelbimbó is ilyen. Kezdő kertészek nem tudják, de ezeket a növényeket viszonylag korán el kell vetni ahhoz, hogy télen teremjenek: a kelbimbót már a tél előtt áprilisban, a póréhagymát júniusban. A megfelelően enyhe télkezdet pedig például még a tökféléknek is kedvezhet.

Azoknak pedig, akik szeretnék már kora tavasszal friss újhagymát, mindenképpen meggondolandó, hogy például az őszi fokhagyma, vöröshagyma, az áttelelő fejes saláta milyen kivételes finomság lesz már kora tavasszal. Érdemes tehát ezeket a fajtákat összeelvetni, még melegebb időben - a föld alatt kibírják a hideget.

Sokan ismerik a „tél alá vetés“ kifejezést. Ez konkrétan azt jelenti, hogy télen vetjük el a tavaszra várt zöldségféléket, hogy a lehető leghamarabb meginduljanak tavasszal. Ennél a módszernél csak az szólhat közbe, hogy bizony egy enyhülés hatására sajnos megindulhat a csírázás télen is, így egy újabb fagy megölheti a növényt. A manapság jellemző időjárási szélsőségek mellett lehet, hogy kevésbé működnek már ezek a régen kialakított és régen működő módszerek.

Örökzöldek ápolása

Fontos, hogy örökzöldeink télen is igényelnek vizet - kevesebbet ugyan, de szükségük van locsolásra. Fagymentes napokon foglalkozunk kicsit ezzel is a téli kertünkben, adjunk nekik vizet. Ha sok hó esik, akkor érdemes az ágaikról leütögetni a havat, hogy ne törjenek le a súly alatt, vagy ne fagyjon rájuk, ahogy olvad, és attól törjenek tovább.

Kedvenc növényünk - a leander

A leander már évtizedek óta a legkedveltebb mediterrán dísnövények közé tartozik, ám teletetése miatt sok kertbarát lemond erről a szép növényről. Hogy nyáron is szépen pompázzon kertünkben, fontos, hogy hogyan telettjük át. A leandert télire egy 5-10 C- fokos világos helyre kell bevinni, és a locsolást annyira le kell csökkenteni, hogy a gyökere épp csak ne száradjon ki. Hőmérséklettől függően kb. kéthetente egyszer kell megöntözni a földjét. Hűvösebb helyen kevesebb vízre van szüksége, melegebb helyen több vízre, de soha ne legyen állandóan nedves télen a földje. A téli szálláshelyre való bevétel előtt érdemes egy tisztító zuhanytakarót alátetni, hogy minden por és kosz lemosódjon róla, de egy növényvédő szerrel is érdemes lemosni, így nem kell attól félni, hogy a kártevők a melegben kikelnek. A leandert akkor érdemes bevinni, ha éjszaka a hőmérséklet lecsökken 2-3 fokra. Kis ideig elviseli a 0-1 fokos hőmérsékletet is, de 3-4 tartós éjszakai fagy után már fagyások keletkeznek a növényen.

-ber-

DISZNÓÖLÉS CSALÁRI MÓDRA

A múlt század hatvanas éveinek végén még nagy eseménynek számított falukon a disznóölés. Ennek kapcsán egy emlékezetes esetet szeretnék elmesélni, hogyan vettem ki a részemet a saját disznóölésünkben. Előtte való este édesapám megparancsolta, hogy a holnap reggeli disznóöléshez szerezzek be két pajtást, akik segítenek megfogni a pusit. Én szót fogadtam, és korán reggel elmentem beszerezni a két barátomat. A találkozáskor, mint akkoriban falun szokás volt, egy - két féldecivel erősítettük meg elszántságunkat.

Igen ám, csak hogy az egyik barátom közölte velem, hogy ő már odaigérkezett „fogónak” a keresztapjához. Hát az nem baj, mondom én, akinek az illető a nagybátyja volt, akkor először oda menjünk segíteni - gondolva, hogy otthon, addig míg én meg nem jelenek, nem történhet semmi! Megérkeztünk a nagybátyámhoz, ahol a böllér egy idősebb bácsi volt a szomszéd faluból. Itt is megtörtént a rituális szokás, egy két kupica pálinka után elindultunk az ólhoz. Mikor megláttam a böllér szerszámát - egy második világháborúból visszamaradt bajonett - azt gondoltam, hogy a pusi mindjárt fel is lesz darabolva. Akkor még nem sejtettük, hogy mi fog következni. Megpróbáltuk a 200 kilós hízót leteperni. A szokásos hánykolódás és táncolás következtében ez egy bizonyos idő után sikerült is. Következett a böllér, de hogy hová szurkált azzal az óriási bajonettel, azt elképzelem, sem tudom, mert a hízó csak ordított és visított még az ötödik szúrás után is. Már kezdtek megmerevedni a tagjaink, de az ordítás csak nem akart megszűnni. Vágd már el a torkát! - ordított a nagybátyám. Az istenre kérék, vágd már el a gígáját, folytatta a gazda, aki olyan 150 kilós ember volt. A szomszédban is ölnek, és ott a böllér a legnagyobb ellenségem (gúnyolódós ember), és mindjárt megkérdezi, hogy mit is csinálunk. Még ki sem mondtam, amikor a gúnyolódós ember megkérdezte: Pista hányadik már? - No, mit mondtam, fejezd már be! - mondta és mérgében otthagyt bennünket. Végre sikerült a hízót elaltatni, de amikor már jól megérdemelt áldomást fogyasztottuk, és a hízón már a szalma is rajta volt még megpróbált felállni, de ez már szerencsére nem sikerült neki. No, hála istennek ez is megvan, gondoltam. Gyerünk - szóltam a haveroknak - következik a mi disznónk. De akkor megszólalt a másik haverom, hogy ő még egy másik helyre is megvan hívva disznót fogni. Az illető a másik utcában lakott a falu végén, a kaszányánál. Hát akkor gyerünk oda, mondtam bele-törődve. Amikor odaértünk, mindjárt láttam, hogy itt már egy modern disznóölés lesz, mert meg volt bízva a szomszédos kaszányából az egyik fiatal csendőr, és ennél löfegyver - egy pisztoly volt. Gondoltam, ha itt minden jól sikerül, akkor miránk nem is lesz szükség, de a fordítottja lett igaz, nagyon is nagy szükség lett ránk. Én nem tudom, hogy az illető hogyan célzott, de a negyedik lövés után is élt a disznó. Ha csak élt volna, de már tisztára meg volt vadulva, az ormánya szét volt löve, a vér már minden oldalra lövellt. A karicsot, ahol a vadászat lezajlott, szét akarta szedni. A böllér, mikor már nem bírta hallgatni a disznó ordítását, megszólalt: Mese nincs, le kell fogni!! Ami aztán a karicsban történt, azt nehezen tudom leírni. Leginkább a később látott rodeóversenyekre hasonlítod, ugyanúgy repdestünk mi is a karicsban vagy öt percig, míg valahogy nagy nehezen a vérző állatot le tudtuk teperni. Bejött a böllér és megszólalt: Fordva! - mondta, de mi nem értettük. Meg kell fordítani a disznót, mert én balkezes vagyok. Nagy nehezen sikerült átfordítani, és a „balos” szúrás végzetes lett a pusi számára. Azóta már sok disznóölésen vettem részt, de egyik sem maradt meg úgy az emlékezetemben, mint ez! De a legnagyobb meglepetés csak ezután ért, mikor hazafelé menet már messziről láttam, hogy az udvarunkból száll fel a füst. A mi disznónkat már pörkölték. Fogókat, mint később megtudtam, az utcából hívtak. Szerencsére mindenki a pörköléssel volt elfoglalva, úgyhogy titokban nagy gyorsan, meg egy-egy stampóval meg tudtam kínálni a „fogókat”. Amit ez után a disznóölés után kaptam, inkább nem részletezem...

Farkas Sándor

Mikulás Lukanényén

„- Te, Mikulás! - szólt nagyot ásítva, miután szárnyra keltek egy újabb város felé. - Mondd, te kitől kapsz ajándékot!?”

- Az én ajándékom a gyermekek mosolya...”

December 4-én délután egész Lukanénye felbolydult. A falu apraja-nagyja a házak előtt várta a Télapót. Érkezését a hangszórókból szóló karácsonyi dallamok jelezték, a Mikulás bácsi pedig

házzal házza járva felkereste községünk összes jó gyermekét. Bizony, nálunk csak jó gyerekek laknak, és tudja ezt a nagyszakállú is. Nagyon örülünk neki, hogy a jó Mikulás bácsi semmiféle vírustól nem fél, és bejárta az egész falut, ami nem

kis munka volt, hiszen községünkben közel 200 gyermek kapott csomagot, az újszülöttektől egészen a 18 éves fiatalokig. Természetesen köszönettel és hálával tartozunk a községi hi-

vatal dolgozóinak és a polgármester úrnak is, mivel egész délután ők voltak a Mikulás szorgos segédei. Szülők és gyerekek számára is nagy öröm volt, hogy végre valami vidám, szívet melengető dolog történt, ami emlékeztetett

arra, hogy nemcsak a vírustól való félelem és aggodalom létezik. Hiszen ne feledjük, ez az örömteli várakozás időszaka. Reméljük, a Mikulás bácsi jövőre sem feledkezik meg rólunk, és ismét ellátogat Lukanényére.

V.R.

Téged vár a népek lelki sötétsége, Isten:
Nincs, ki nekünk harcainkban segítene itt lenn.
Ha szentséges arcod ragyog vándorutunk végén:
Megnyugosznak egymás mellett a nemzetek békén.

A sötétség tévedését, Uram, oszlasd széjjel,
S töltsd be lelkünk Szentegyházad igaz igéjével.
Légy a népnek fényessége, hogy egy úton járjon,
És a kétség útvesztőin mégis Rád találjon.

Hisszük, Jézus, Rajtad kívül többé nem kell várnunk
Más megváltót és tanítót. A mi Szentegyházunk
Igazságod csálhatatlan hirdetője, őre,
Amely bizton vezet üdvünk útjain előre.

Áldott kenyér s bor színébe jöjj, Uram, közénk le,
S tekints szelíd kegyes szemmel e szenvedő népre,
Melynek szívét általjárja már a könny s a bánat,
És vezeklő keresője lett az éghazának.

Örvendezzünk, keresztények, közel van az Isten,
És eléje minden lélek szentül közelítsen
S az angyalok seregének hangján énekelje:
Siess, Uram, jöjj le közénk, kérünk esdekelve.

Ki elveszed tőlünk a bűnt, adj erőt szívünknek,
Hogy ellenemondjunk a ránk leselkedő bűnnek,
És egykoron győzelmesen mehessünk elédbe,
Angyalokkal „Szent, szent, szent vagy!” zenghessük az
égbe.

A Csemadok Nagykürtösi Területi Választmányának Facebook-profilja: <https://www.facebook.com/csemadokNTV/>
A Csemadok honlapja: www.csemadok-hu.eu; A Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet honlapja: csemadok.sk/intezet

**E lapszám megjelenését a Bethlen Gábor Alap és
a Kisebbségi Kulturális Alap - SZK támogatta.**

KÜRTÖS Közéleti havilap. Kiadja a Csemadok Nagykürtösi Területi Választmánya. A kiadásért felel Balogh Gábor, a CSNTV elnöke, telefon: 0907/84 22 67. Főszerkesztő Bodzsár Gyula, telefon: 0918/19 63 37. Szerkesztők: Hrubík Béla, Balogh Gábor. Műszaki szerkesztő: Kliment Éva. Korrektúra: Németh Ágota. Levélcím: 991 28 Vinica, Nekyjská 397/27. E-mail: csemadokntv@gmail.com. Telefon: 0907/85 62 96. Nyilvántartási szám: EV 1419/08. ISSN 1336-3972. IČO 00 419 621. Nyomda: Csemadok OV Velký Krtíš. Terjeszti: a Csemadok Nagykürtösi Területi Választmánya. Ára 0,50 EUR. Megjelenik 800 példányszámban. A szerkesztőség álláspontja nem minden esetben azonos az újságban közöltekkel. A kéziratok szerkesztésének, esetleges rövidítésének jogát fenntartjuk. A hirdetések tartalmáért és nyelvhelyességéért felelősséget nem vállalunk.